

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Анотація. Досліджено актуальні питання забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств в умовах цифрових трансформацій.

Ключові слова: безпека; фінансово-економічна безпека; цифрова трансформація; підприємство.

ENSURING FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF BUSINESS IN THE CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATIONS

Abstract. The topical issues of ensuring the financial and economic security of enterprises in the conditions of digital transformations are studied.

Keywords: security; financial and economic security; digital transformation; enterprise.

Фінансово-економічна безпека є комплексною системою, яка забезпечує оптимальний розвиток підприємства за різних умов господарювання. Оскільки ця галузь є важливою складовою діяльності підприємства, то її механізм та забезпечення мають відповідати сучасним тенденціям розвитку та вміти адаптуватися до них.

Проблеми теоретичного та методичного забезпечення фінансово-економічної безпеки на рівні підприємства досліджували у своїх працях І. Бланк, О. Барановський, М. Єрмошенко, К. Горячева, В. Арєф'єва, А. Єпіфанов, О. Пластун та інші. Проте питання формування фінансово-економічної безпеки підприємств в умовах цифрових трансформацій недостатньо розкрито і потребує подальшого дослідження.

Особливості розвитку сучасних систем економіки та глобального світу зумовлені процесами переходу знань та інформаційного суспільства, тобто посилення цифрової трансформації. Цифрова трансформація – це інтеграція цифрових технологій у всі сфери бізнесу та економічну діяльність [1].

Розвиток цифрової економіки є невідворотнім процесом і в подальшому буде набувати дедалі більш глобального характеру. Нині цей вид економіки найбільшими темпами розвивається у провідних країнах світу, які активно підтримують процеси діджиталізації та формують нові національні програми цифровізації суспільства. За даними аналітичних досліджень, проведених Світовим банком, Міжнародним банком реконструкції та розвитку та іншими компаніями залежно від методів оцінки, розмір цифрової економіки на сьогодні оцінюється від 4,5 до 15,5 % світового ВВП, і в майбутньому ця частка буде збільшуватися [2; 3].

Сучасні науковці до характерних ознак «цифрової» економіки відносять:

- широке застосування інформаційно-комунікативних технологій та мережі Інтернет в економічних процесах;

- максимальну автоматизацію бізнес-процесів;

- наявність навиків володіння сучасними технологіями в учасників цифрових процесів;

- використання цифрових платформ у процесі розвитку бізнес-моделей;

- формування єдиного інформаційного простору;

- доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їхніх потреб.

Інформатизація, поява нових інформаційних технологій та мобілізація високотехнологічних виробництв - все це призвело до кардинальних змін, які продовжують формувати економіку розвинутих держав і робити суттєвий та значний вплив на діяльність підприємств. Бізнес вже розуміє, що настав час здійснювати цифрову трансформацію. Водночас, на багатьох підприємствах

цикл програм досі вимірюється місяцями, якщо не роками; вони використовують ізольовану інфраструктуру і жорстку, застарілу архітектуру – тобто продовжують стикатися з бар'єрами на шляху до цифрової трансформації. Так, 12% підприємств використовують застарілі інформаційні технології, 42% демонструють прогрес в ІТ-трансформації, але мало впроваджують сучасні технології дата-центрів, 41% підприємств використовують і модернізують технології дата-центрів і методи доставки ІТ-послуг, і лише 5% підприємств йдуть в ногу з цифровими перетвореннями [4].

Як зазначає Ткачук Г.О., трансформаційні процеси, пов'язані із запровадженням інформаційно-комунікативних та цифрових технологій, як будь-які інші трансформаційні перетворення, несуть із собою ймовірність ризиків і реальних загроз для економічної системи підприємства. Система економічної безпеки підприємства в таких умовах не може обмежуватись тільки організацією кібербезпеки, а повинна досліджуватись комплексно, з урахуванням негативного впливу процесу «цифровізації» на всі напрями розвитку бізнесу, враховуючи небезпеку ІТ-трансформації самої системи економічної безпеки [5].

Основними перевагами для функціонування підприємства в умовах цифрової економіки можна назвати такі:

- використання комп'ютерних технологій, програмного та апаратного забезпечення;
- впровадження інновацій у бізнес-процеси; оперування великим масивами інформаційних даних; забезпечення захисту інформації;
- надходження нових інвестицій; підвищення продуктивності праці;
- орієнтованість на клієнтів; швидкість та оперативність проведення будь-яких операцій та ін.

Проте, як вже зазначалося, одночасно з розвитком цифрової економіки виникають також і нові загрози, які можуть здійснювати деструктивний вплив на функціонування різних суб'єктів господарювання. До їх числа, наприклад, можна віднести втрату корпоративної інформації або фінансових ресурсів через здійснення кібератак на діяльність підприємств. Отже, поряд з адаптацією господарської діяльності до вимог цифрової економіки, керівництву варто значну увагу приділяти і створенню ефективно діючих систем забезпечення інформаційної безпеки. Причини порушення інформаційної безпеки підприємства можуть бути різними. До їх числа варто віднести такі:

- збої обладнання (збої кабельної системи, перебої в електроживленні, збої серверів, робочих станцій, мережних карт, дискових систем тощо);
- некоректна робота програмного забезпечення (втрата або змінювання даних у разі помилок у ПЗ, втрати даних унаслідок зараження системи комп'ютерними вірусами тощо);
- навмисні дії сторонніх осіб (несанкціоноване копіювання, знищення, підробка або блокування інформації, порушення роботи інформаційної системи, спричинення витоку інформації);
- помилки обслуговуючого персоналу та користувачів (випадкове знищення або змінювання даних; некоректне використання програмного та апаратного забезпечення, яке призводить до порушення нормальної роботи системи, виникнення вразливих місць, знищення або змінювання даних, порушення інтересів інших законних користувачів тощо; неефективно організована система захисту; втрата інформації через неправильне зберігання архівних даних тощо);
- навмисні дії обслуговуючого персоналу та користувачів, а також ознайомлення сторонніх осіб із конфіденційною інформацією [6].

Саме тому необхідно використовувати для забезпечення інформаційної безпеки підприємства інформаційні системи і технології, які є сукупністю програмно-технічних засобів і методів виробництва, передачі, обробки та споживання інформації. Це, у свою чергу, вимагає значних фінансових ресурсів. Відповідно, уваги потребують і питання забезпечення стійкості системи фінансово-економічної безпеки як невід'ємної складової стабільного розвитку суб'єктів господарювання. Забезпечення стійкості такої системи також потребує розробки і впровадження нових технологій у роботу підприємств, створення нових структурних підрозділів.

Отже, цифрове середовище глобально впливає на фінансово-економічну безпеку підприємства. Натомість цей вплив може бути як позитивний, так і негативний. Можливість адаптації підприємства і його фінансово-економічної безпеки до цифрових трансформацій дасть можливість виявити нові ризики та загрози безпеці та сприятиме зростанню конкурентоспроможності у подальшому, поступове зростання показників економічної діяльності, максимальному використанні нових можливостей та залучення інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу : аналіт.зап. / [В.С. Куйбіда, О.М. Петроє, Г.О.Андрощук]. – Київ : НАДУ, 2019. – 28с.
2. Пищуліна О. Дві сторони цифрових технологій: «цифрова диктатура» або збереження стійкості. URL: <http://rozumkov.org.ua/statti/dvi-storony-tsyfrovyykh-tekhnologii-tsyfrova-dyktatura-abo-zberezhenia-stiikosti> (дата звернення 01.02.2022)
3. Доклад о цифровой экономике 2021. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/der2021_overview_ru.pdf (дата звернення 02.02.2022)
4. Гудзь О.Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами/ О.Є. Гудзь // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – № 2 (24). – 2018. – С. 4-12. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2018_2_3 (дата звернення 01.02.2022)
5. Ткачук Г. О. «Цифрові» трансформації: взаємозв'язок із системою економічної безпеки підприємства / Г. О. Ткачук // Економіка харчової промисловості. - 2019. - Т. 11, Вип. 4. - С. 42-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2019_11_4_7.pdf 0. (дата звернення 01.02.2022)
6. Шкарлет С.М. Трансформація системи фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах цифрової економіки / С.М.Шкарлет, І.В. Садчикова //Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2019. –№ 3(19). – С.264-276.

Литовченко Олена, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені О.М. Бекетова, м. Харків, E-mail: lytovchenko_elena@i.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7852-4918>

Осуна Карина, студентка, Харківський національний економічний університет імені О.М. Бекетова, м. Харків, E-mail: karyna.osupa@kname.edu.ua

Lytovchenko Olena, Ph.D.(Economics), Associate Professor, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7852-4918>

Osyra Karyna, student, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, E-mail: karyna.osupa@kname.edu.ua